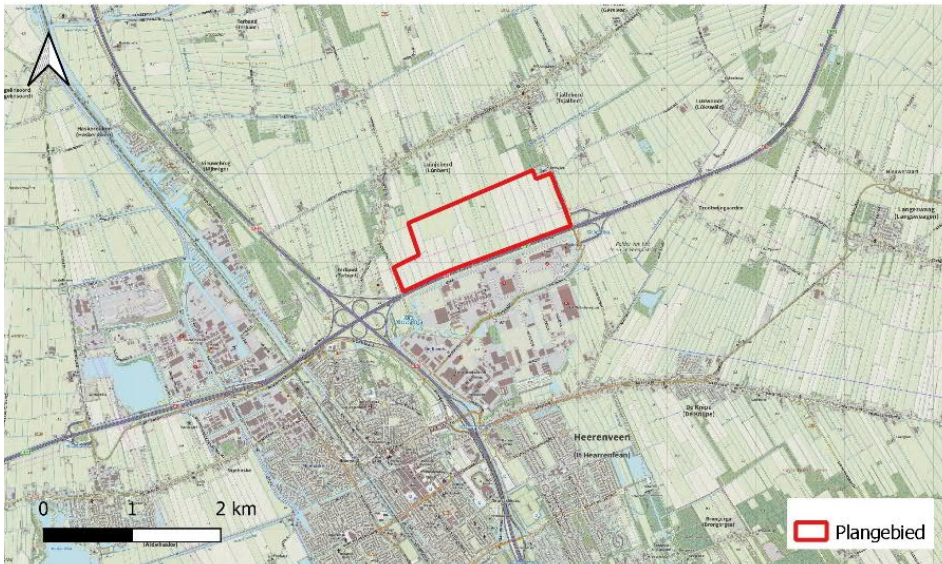

Notitie

Onderwerp: Notitie archeologie Klaverblad Noordoost Heerenveen
 Projectnummer: 51001544 / 370407
 Datum: 13-10-2021

1 Inleiding

In opdracht van de gemeente Heerenveen heeft Sweco Nederland B.V. een notitie archeologie opgesteld voor een terrein ten noordoosten van de kern van Heerenveen nabij afslag Tjalleberd en het Knooppunt Heerenveen aan de A7 (Figuur 1). In het noorden wordt het plangebied omsloten door de watergang Binnendijsche Hoofdvaart, in het oosten door de weg Pastoriesingel en in het westen door de weg Mercurius. heeft een oppervlakte van ca. 120 hectare. De percelen zijn momenteel in gebruik voor agrarische doeleinden.

Figuur 1: Ligging van het plangebied KNO (Klaverblad Noordoost, gemeente Heerenveen).

Het doel van de QuickScan is het inzichtelijk maken van de kansen en risico's van het terrein. De Quickscan wordt verricht in het kader van een MER. Milieubelangen zoals archeologie krijgen daarmee een vroegtijdige plaats in het plan- en besluitvormingsproces.. De gemeente is voornemens een zonnepark (30 ha), bedrijventerrein (40 ha) en 50 hectare natuurinclusieve landbouw te realiseren. Voor de gebiedsontwikkeling is een Schetsontwerp opgesteld (Figuur 2).

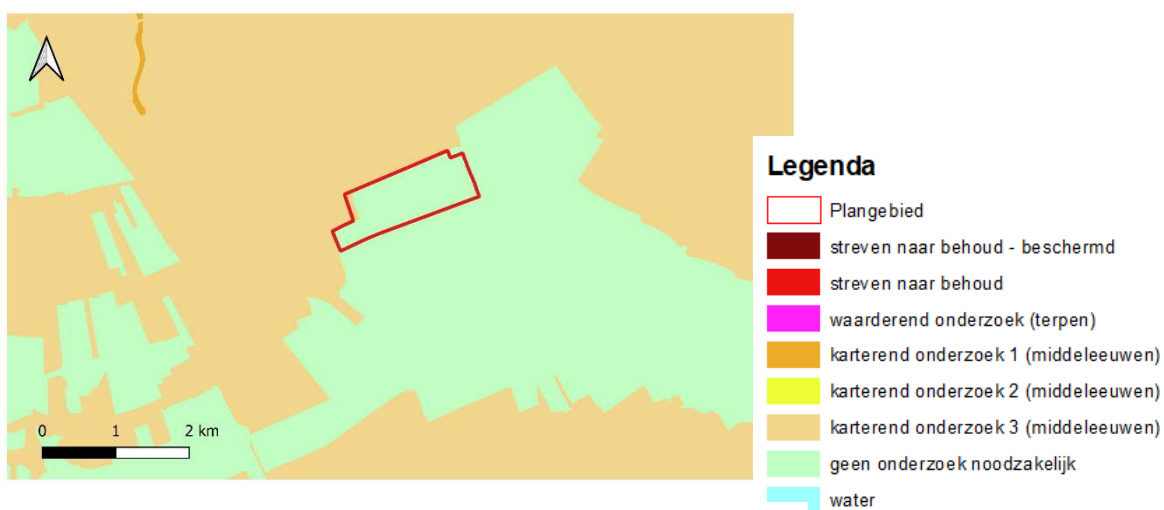

Figuur 2: Schetsontwerp (BRON HKB, juli 2020)

2 Inventarisatie

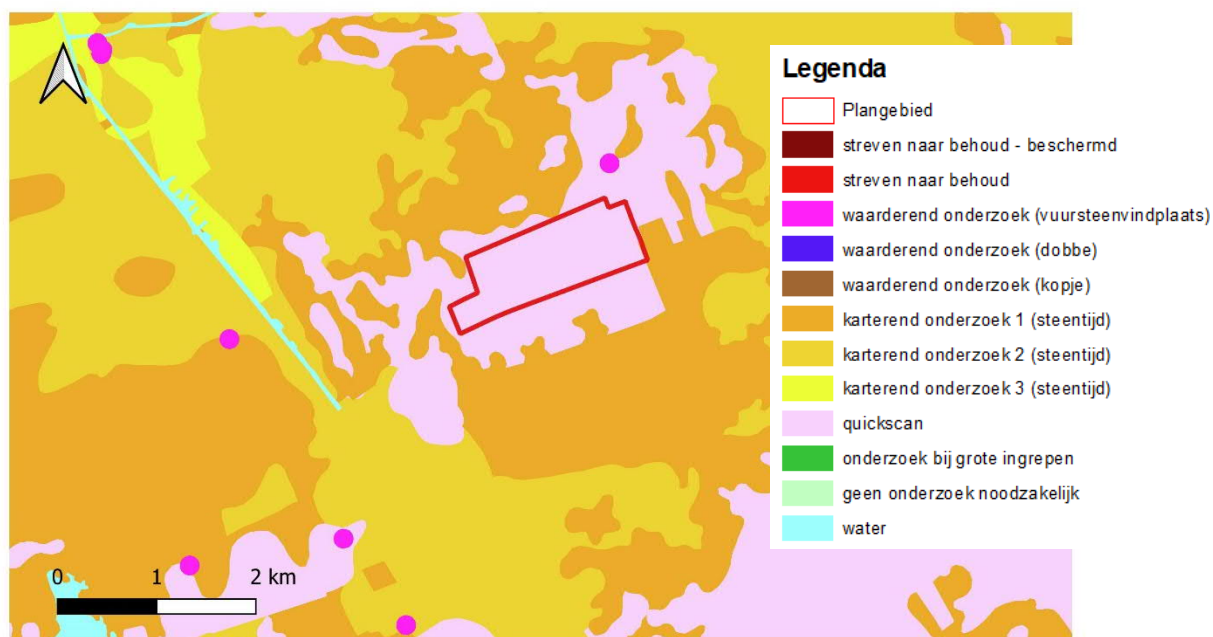
2.1 Archeologisch beleid

De gemeente Heerenveen beschikt over een nota Cultuurhistorisch erfgoed, maar heeft geen zelfstandig gemeentelijk archeologisch beleid opgesteld. Tevens is geen archeologisch beleid vervat in de vigerende bestemmingsplannen voor het plangebied. De gemeente volgt in haar archeologiebeleid het provinciale archeologische beleid zoals dat is vervat in de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE). Volgens deze kaart heeft het plangebied grotendeels een lage archeologische verwachting op resten uit de periode IJzertijd – Middeleeuwen (Figuur 3). Ter plaatse van één perceel in het westen wordt door de FAMKE een karterend onderzoek 3 (middeleeuwen) geadviseerd.

Figuur 3: Plangebied geprojecteerd op de FAMKE (IJzertijd -Middeleeuwen)

Het plangebied bevindt zich in een veenontginningsgebied. Ten noordoosten van het plangebied bevindt zich een bekende vuursteenvindplaats. Hoewel het dekzand een hoge archeologische verwachting op resten uit de Steentijd – Bronstijd heeft, is de fysieke kwaliteit van de bodem mogelijk dusdanig slecht en verstoord door de ontginning dat resten uit de periode niet langer intact aanwezig zijn (lage informatiewaarde). De FAMKE adviseert een quickscan uit te voeren in de vorm van een inventariserend veldonderzoek waardoor de bodemopbouw en de mate van gaafheid daarvan in het plangebied vastgesteld kan worden. Indien archeologisch kansrijke locaties worden vastgesteld (intacte bodemopbouw) dan zal eventueel vervolgonderzoek moeten plaatsvinden op deze locaties.

Figuur 4 Ligging van het plangebied op de FAMKE (Steentijd- Bronstijd).

2.2 Vastgestelde archeologische waarden

Om de reeds bekende archeologische waarden in beeld te krijgen, zijn diverse bronnen geraadpleegd, zoals de Archeologische Monumentenkaart en Archis 3. Binnen 500 meter bevinden zich geen AMK-terreinen of archeologische rijksmonumenten. Enkele bekende vondstlocaties¹ wijzen op potentiële bewoning in de Steentijd en de Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd. Intacte dekzandbodems/podzolbodems kunnen daarnaast nog aanwezig zijn onder eventuele intacte veenpakketten of toemaakdekken. Toemaakdekken of ophooglagen kunnen resten uit de Late-Middeleeuwen – Nieuwe Tijd bevatten.

Aan de noordzijde van het plangebied heeft ter plaatse van enkele stroken grond, die als groenstrook zijn ingericht, archeologisch onderzoek plaatsgevonden.² In enkele delen zijn intacte veldpodzolen aangetroffen, elders is de top van het bodemprofiel verstoord en verdwenen. Deze top is waarschijnlijk opgenomen in een dikke bouwvoor die bestaat uit

¹ 2929458100: Rijnlands steengoed uit de late Middeleeuwen; 2371983100: bakstenen en een pijp uit de Nieuwe Tijd; 2297422100: Vuursteen uit de periode Paleolithicum – Bronstijd; 2464639100: Vuursteenafslag in een dekzandkop onder een toemaakdek.

² 2426617100: Exaltus. R., 2013. Groenstroken Gem. Heerenveen, Een inventariserend Archeologisch Veldonderzoek. Steekproef 2013-12/01Z.

humusrijk zand en tot stand is gekomen tijdens de veenontginning. Daarmee is het archeologisch relevante niveau verdwenen. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

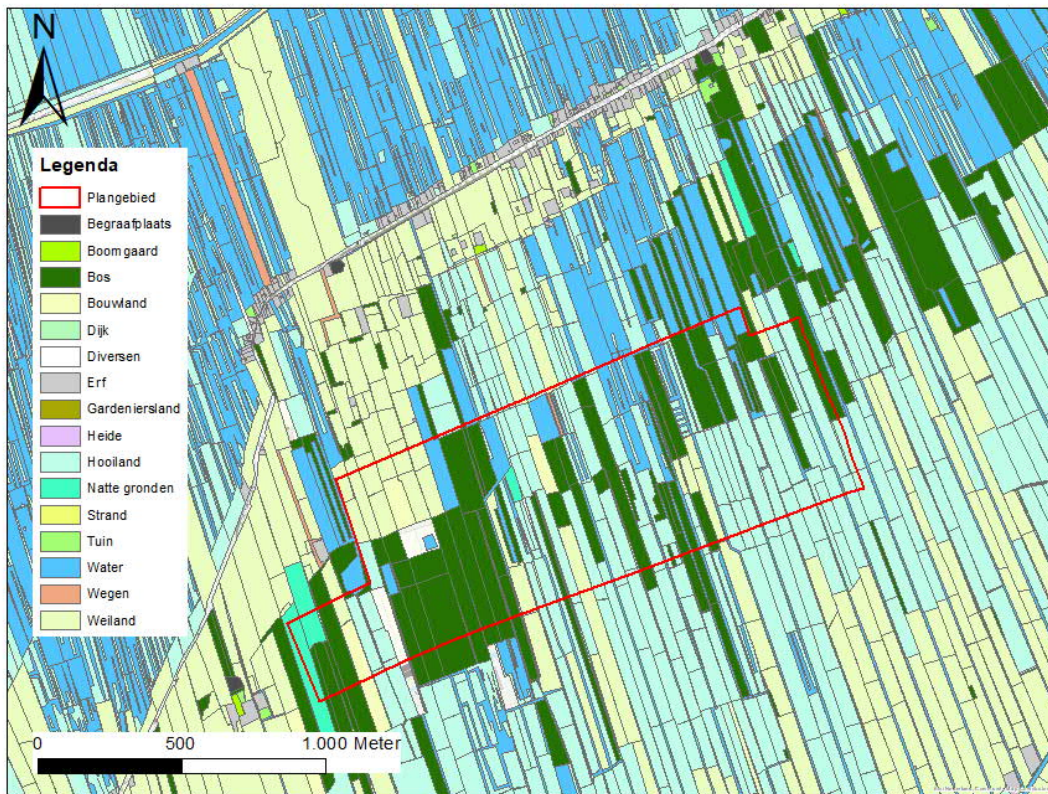
Ten zuiden van de A7 hebben tevens enkele onderzoeken plaatsgevonden.³ Uit een vlakdekkend booronderzoek (1.524 boringen) is gebleken dat het oorspronkelijke dekzandlandschap, dat na het mesolithicum overveend is geraakt, nog ten dele intact kan zijn. In zuidelijke deel van het landschap zijn dekzandkopjes aanwezig. Het aangetroffen houtskool hangt waarschijnlijk samen met de latere veenontginning en niet met de exploitatie van het landschap in de steentijd. Naast een vuurstenen pijlpunt zijn geen archeologische vondsten of indicatoren aangetroffen.

2.3 Landschappelijke ontwikkeling

Het plangebied bevindt zich op een dekzandvlakte met ten noorden en zuiden ontgonnen veenvlaktes. Binnen het dekzand komen ten dele verspoelde dekzanden voor. In het dekzand hebben zich veldpodzolgronden ontwikkeld. Volgens de bodemkaarten bevinden zich geen veengronden of moerige podzolgronden in het plangebied.

Op historische kaarten uit de tweede helft van de 19^e eeuw is te zien dat het plangebied deels was ontgonnen en deel uitmaakte van de 'Veenpolders vierde en vijfde district Tjalleberd'. Vervening heeft met name plaatsgevonden in de 18^e-19^e eeuw. Tot vandaag de dag heeft het plangebied een agrarische functie. Op de kadastrale minuutkaart uit 1832 zijn de kenmerkende lange percelen tijdens de vervening zichtbaar (figuur 5). Percelen zijn in gebruik als hooiland, bosland of weide. Volgens historisch kaartmateriaal heeft er tot op heden geen bewoning plaatsgevonden.

³ 2297422100: R. Exaltus, 2005.

Figuur 5: Ligging van het plangebied op de kadastrale minuut uit 1832 (Bron: Hisgis)

2.4 Archeologische verwachting

Voorafgaand aan de veengroei in het gebied was het plangebied deel van een dekzandlandschap tijdens de Middel en Late Steentijd. Het plangebied heeft daarom middelhoge tot hoge archeologische verwachting op resten uit die perioden in de Steentijd. Resten uit deze perioden worden verwacht in de top van het oorspronkelijke door veen afgedekte dekzand. Dit afgedekte dekzandlandschap is mogelijk verstoord door menselijke activiteiten in het veengebied dat hier tot de 18^e/19^e eeuw aanwezig was. Tijdens de verving kan de top van de veldpodzolgronden en daarmee het sporenniveau uit de Steentijd verspit zijn.

Advies

Op locaties waar bodemingrepen dieper dan 30 cm plaatsvinden dient de bodemopbouw en de mate van intactheid hiervan vastgesteld te worden door middel van een verkennend booronderzoek.

Literatuurlijst en gebruikte bronnen

archis.cultureelerfgoed.nl

www.ruimtelijkeplannen.nl

www.topotijdreis.nl

Verantwoording

Titel Notitie archeologie Klaverblad Noordoost
Heerenveen

Projectnummer 51001544 / 370407

Datum 13-10-2021

Auteur Dagmar Ewolds, junior archeoloog

E-mailadres dagmar.ewolds@sweco.nl

Gecontroleerd door dr. Jan Jaap Hekman, senior KNA-
archeoloog (actorregistratienummer
64229705)

Paraaf gecontroleerd

Goedgekeurd door

Jeroen van Rooij, teammanager

Paraaf goedgekeurd

